

EL CINECLUB BERGA (1976-1984)

Josep M. Salat

França, 1920. Sorgeixen els primers grups l'interès dels quals rau en l'afecció cinematogràfica dels seus integrants. Consideraven el cinema com a vehicle cultural que els permetia compartir coneixements, sensacions i vivències a l'entorn del que hom anomenava setè art. Ràpidament aquest moviment s'entengué arreu d'Europa. Pel que fa a l'Estat espanyol, Catalunya fou el lloc on de seguida es manifestà amb més entusiasme aquest fenomen associatiu a l'entorn del cinema. Això, és clar, sense oblidar el grup que van capitanejar a Madrid, el 1925, Iman Piqueras, Ernesto Giménez i el mateix Luis Buñuel.

D'alguna forma pot ben dir-se que, abans que esclatés el conflicte bèl·lic de 1936, els cineclubs constituïren al nostre país una base important des d'on es defensava el cinema d'avantguarda, es promovien obres difícils i es valoraven, i molt, els continguts artístics. El cinema pel cinema. I és que, de sempre, els cineclubs han estat eines decisives per a l'expansió de la cultura cinematogràfica. La seva contribució a l'educació d'espectadors amb gust cinematogràfic i capacitat crítica ha estat realment important.

A casa nostra, però, després de la Guerra Civil, hom diria que els cineclubs van anar més enllà del que era la seva activitat pròpiament cinematogràfica. Es evident que van continuar essent punts clau des d'on el cinema s'anализava en tots els seus aspectes i es valorava; però també ho és que esdevenien espais de lliure pensament i expressió —fins on es podia, és clar— que, a poc a poc, van contribuir a conscienciar des del cinema respecte de temes socials, polítics o econòmics.

Entenguem-nos: en el fòrum de després de la projecció de *Bienvenido Mr. Marshall* (1952, Luis García Berlanga), fàcilment es passava del cinema a la filosofia i d'aquesta a la realitat social més immediata que

ens envoltava; i això, per més humor —una mica àcrata i subversiu, per cert— que hi hagués a la pel·lícula. I no diguem on podien acabar els comentaris en qualsevol cineclub del país després de la projecció del film del mateix director, *El Verdugo* (1963), on la pena de mort o els mateixos paranyes de la societat benestant que ens presentava l'autor invitaven a profundes i serioses reflexions.

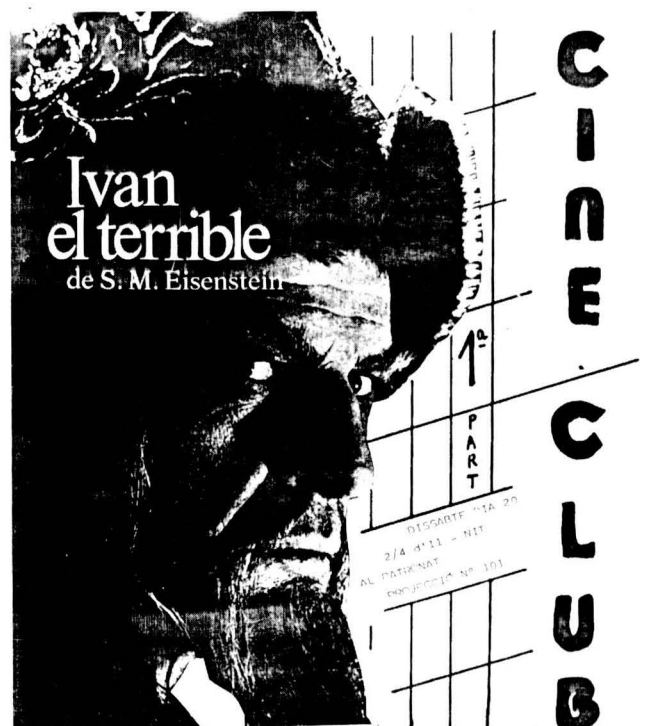
Havíem après a llegir entre línies o a veure-hi entre fotogrames. Calia copsar la intencionalitat de directors i guionistes, i més en el cinema espanyol. Títols com *La Caza* (1965, Carlos Saura) o *Cría cuervos* (1975) del mateix realitzador, *Muerte de un ciclista* (1955, J.A. Bardem), *Viridiana* (1961, Luis Buñuel) —que no va poder-se veure fins molts anys després—, *El espíritu de la colmena* (1973, Víctor Erice), o *A un Dios desconocido* (1977, Jaime

Chávarri), per esmentar-ne alguns, reflectien un país ben concret, amb una situació política, social i econòmica que cap presentador o animador d'un cineclub no podia defugir. En alguns realitzadors com és el cas de Bardem, el compromís polític era ben evident. Això mateix podia dir-se d'algunes pel·lícules fetes fora del nostre país com, per exemple, *Mourir à Madrid* (1962, Frédéric Rossif), que no vam poder veure fins arribada la democràcia (va ser projectada al Teatre Patronat de Berga el 8 de setembre de 1979).

Aquestes projeccions, sovint incòmodes i no pas amb les millors condicions tècniques en molts casos, havien esdevingut, fins a la mort del dictador, gairebé una qüestió de militància.

D'aquí, doncs, el paper singular que van jugar molts dels nostres cineclubs en aquells anys.

Full informatiu del Cineclub Berga, sobre una de les seves projeccions més mítiques.
ARXIU A.R.B.

No sempre era així. De vegades es tractava de gaudir del plaer d'una bona pel·lícula sense més finalitats transcendents. Seria el cas de *Dersu Uzala* (1974, Akira Kurosawa), on el cinema esdevé poesia o la poesia es visualitza en el cinema. En altres casos es tractava de mirar-se la pel·lícula des d'altres vessants. A *Barry Lyndon* (1975, Stanley Kubrick), per exemple, calia valorar, entre altres coses, els resultats finals aconseguits en usar-se un nou objectiu Zeiss de gran lluminositat (F 0,7), que permeté al realitzador filmar les seqüències d'interior nocturnes servint-se de la claror de les espelmes sense el reforç de la llum artificial. Tractant-se com es tractava d'una pel·lícula situada en el s. XVIII, l'ambientació assolida era un punt clau per al bon resultat del film.

El cineclubista militant havia adquirit, doncs, un alt sentit crític i estètic que li permetien gaudir del cinema en totes les seves dimensions.

El Cineclub Berga

El dia 11 de desembre de 1976, al Teatre Patronat de Berga, s'iniciaven les projeccions del Cineclub Berga amb la projecció d'un clàssic com era *Los olvidados* de Luis Buñuel. A partir d'aquell moment l'activitat es mantindria de forma continuada fins a la temporada 1983-84 quan es decidí, per part del grup responsable, cessar les projeccions, bàsicament per la seva inviabilitat econòmica.

No era la primera vegada que a Berga es feien sessions del que es coneixia potser més com a «Cine Fòrum», però sí que ha estat la vegada que de forma més llarga i ininterrompuda s'han dut a terme.

En realitat el Cineclub va anar força lligat al mateix relançament que s'havia fet del Teatre Patronat des de la junta que en aquells moments n'era responsable. L'adquisició amb aportacions populars d'un projector de 16 mm, pensat bàsicament per a fer sessions de cinema infantil els diumenges a la tarda, va possibilitar-ne l'arrencada.

El jardín de las delicias de Carlos Saura, *El Verdugo* de Luís García Berlanga i *Muerte de un ciclista* de J.A. Bardem van conformar el primer cicle, dedicat a directors espanyols, de la primera etapa del Cineclub durant la qual va projectar-se en 16 mm. A partir del curs 1978-79, amb l'adquisició de l'equipament de projecció procedent del Cinema Catalunya, va ini-

ciar-se una segona etapa amb projecció comercial de 35 mm, i es va aconseguir una notable millora tècnica i l'accés —a la vegada— a un material molt més ampli i actual.

Durant la primera temporada, val a dir que el funcionament fou molt peculiar. En realitat podria parlar-se d'un sistema democràtic i autogestionat per la totalitat dels assistents a les sessions. Curiosament, i a diferència del que sempre ha estat costum, al Cineclub Berga es pagava en sortir de la sessió, no pas en entrar-hi. I és que, en acabar-se la pro-

jecció, i després del fòrum pertinent, es sumaven les despeses que s'havien originat i es repartia el cost pel nombre d'assistents que, voluntàriament, deixaven el que els semblava en una peixera quan sortien. Gairebé sempre es cobrien les despeses i en algunes ocasions fins i tot s'havia produït un petit superàvit. El resultat es donava a conèixer en la convocatòria de la següent sessió (se'n feia una al mes). Així, per exemple, en la circular que anunciava la tercera projecció (*El Verdugo*) es comentava que hi havia hagut un sobrant de 772 ptes. i que el

De les més de 150 pel·lícules que va projectar el Cineclub Berga, només Dersu Uzala va merèixer els honors de ser reposada. La segona vegada que es va passar van sorgir problemes, en haver-hi bobines equivocades. Es va projectar de nou per ètica d'exhibició cinematogràfica.
ARXIU A.R.B.

cost total de la sessió anterior havia estat de 4.828 ptes. L'última sessió del curs, però, va deixar un descobert de 1.600 ptes. ocasionat, segons els documents de l'època, per escaure's l'última projecció en plena campanya electoral i coincidir amb un important míting. Feia referència a la projecció, del dia 4 de juny de 1977, de *The servant* de Joseph Losey, últim títol d'un cicle que s'havia titulat «L'Home».

L'estiu de 1977 es va programar una Setmana de Cinema Català que va obrir el 26 de juliol en Miquel Porter Moix i que va comptar, entre altres, amb la presència de José Enrique Monterde i l'Eugeni Anglada, llavors el realitzador més destacat de curtmetratges parlats en català fora del circuits comercials i professionals. En el programa que s'edità per aquest motiu, hi consta que, en aquells moments, eren 125 les persones que figuraven en el llistat del Cineclub. El treball fet durant aquell primer curs, doncs, havia estat meritori.

El mes d'agost de 1978 els simpatitzants rebien una circular on eren informats de la nova etapa, en què es projectaria en 35 mm. També s'hi deia que es passava a un ritme de projecció quinzenal i que quedava estructurat el Cineclub Berga, per la qual cosa tothom havia de procedir a la seva inscripció com a soci. La inscripció costava 25 ptes. i la quota mensual era de 140. El cost per sessió, per tant, era per al soci de 70 ptes. mentre que el preu per taquilla es situava a 125, força més alt que el preu habitual als cinemes en aquells anys. I és que es pretenia que els interessats s'associessin i evitar la competència amb les altres dues sales existents a Berga: el Casino Berguedà i el Cinema Catalunya.

En realitat l'objectiu en aquells moments del Cineclub era aconseguir projectar a Berga pel·lícules que altrament no hi haurien arribat mai. Una mica, el Teatre Patronat s'havia convertit en una de les sales que llavors s'anomenaven «d'art i assaig». Aquest fou l'èxit inicial. La gent es feia creus, aquell mes de setembre de 1978, que títols com *La Batalla d'Alger* de Gillo Pontecorvo, un dels èxits sonats de la temporada a Barcelona, estrenada feia escassament pocs mesos, pogués projectar-se a Berga en aquelles dates.

Probablement una altra de les peculiaritats del Cineclub Berga sigui l'entesa aconseguida amb les altres sales existents, de forma que es va poder dispo-

sar de títols que eren una exclusiva dels exhibidors comercials i per tant no eren a l'abast del Cineclub. Això va permetre que, en alguns casos, ens cedissin la cinta i la projectéssim al Teatre Patronat, o que es traslladés la sessió directament al Cinema Catalunya o al Casino Berguedà. En aquest cas els socis rebien un val d'abonament de la sessió que permetia canviar-lo a la taquilla corresponent. Aquesta entesa permeté igualment que el soci del Cineclub pogués accedir amb un notable descompte (30 %) a les sessions d'ambdues sales quan es consideraven interessants. En aquest cas es facilitava un val de compensació parcial. El soci rebia sempre una àmplia informació, tant de les sessions habituals com de les que podien abonar-se totalment o compensar-se parcialment en una altra sala. Fou també aquesta entesa la que permeté que en els estius es programessin una sèrie de sessions en divendres que aportaven un notable nivell cultural i de dinamització a la ciutat. En aquest cas s'hi implicaven les tres sales. Les sessions eren totalment obertes a tota mena de públic, si bé amb notables avantatges per als socis. Probablement, doncs, aquest equilibri entre els interessos del Cineclub com a tal i els comercials en aquells moments, va ampliar immensament les possibilitats i va beneficiar al capdavant els cinèfils locals, que van gaudir durant aquells anys d'una sèrie de projeccions que altrament no haurien vist mai a la ciutat de Berga.

Paralel·lament, des del Cineclub es promogueren una sèrie de projeccions al Teatre Patronat de títols comercials doblats en català i destinats al públic infantil, cosa excepcional en aquells moments. Així, *La Ventafocs*, *Un invent diabòlic*, *La Flauta dels sis barrufets* i, sobretot, *Gran Prix a la muntanya dels invents*, constitueixen sessions memorables per l'extraordinària acollida que van tenir pel públic en general.

El Cineclub Berga va arribar a assolir la quantitat d'uns 225 socis, i el seu pressupost va sobrepassar l'any 1982 el milió de pessetes. El grup responsable, l'integraven la Rosa Boixader, la Montserrat Corominas, la Lorda Brichs, en Manel Escobet, en Josep Armengou, en Joan Pujals, en Josep Vila i en Josep M. Salat.

El dia 6 de novembre de 1982, va projectar-se la sessió núm. 100 i es va programar per a aquella ocasió un dels títols forts de la temporada: *El tambor de Hojalata*, de Volker Schlöndorff.

És evident que, durant aquells anys, l'aportació del Cineclub, ja no només en el panorama cinematogràfic local i comarcal (molts dels socis eren de diversos indrets de la comarca del Berguedà), sinó en l'àmbit cultural en general, fou important.

Per què va desaparèixer? Probablement hi hauria diverses raons. L'exhibició cinematogràfica va entrar en els anys vuitanta en una forta crisi i davallada com a conseqüència de l'expansió del vídeo i de la mateixa televisió, que va deixar de programar pel·lícules de segon ordre i folklòriques i va entrar de ple en tota mena de gèneres fins al punt que, en més d'una ocasió, el Cineclub i la segona cadena de TVE vam tenir programats el mateix títol amb pocs dies de diferència. En qualsevol cas, la progressiva disminució d'assistents a les sessions va començar a fer perillar l'estabilitat econòmica de l'entitat i, abans que no es produís una situació deficitària clara, es va optar per apagar definitivament els carbons del projector del Teatre Patronat. Tot té el seu moment, i el Cineclub Berga també el va tenir. Lamentablement la seva desaparició va anar seguida de la del Casino Berguedà, i l'única sala restant a Berga en aquests moments, el Cinema Catalunya, sembla estar predestinada a seguir el mateix camí. Potser caldria posar-hi remei. En definitiva es tracta de salvaguardar el nivell i prestigi de la mateixa ciutat. ⚡

Josep M. Salat i Noguera

Departament d'àudio-visuals de l'Àmbit de Recerques del Berguedà.

Vicor
PERFUMERIA I COMPLEMENTES

Plaça Sant Pere, 4
Tel. i Fax. 822 24 79

08600 BERGA